

गण्डकी राजपत्र

गण्डकी गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित
गण्डकी खानेपानी बोर्ड स्थापना र व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७८

खण्ड : ५

संख्या : ३

मिति : २०७८/०४/०६

भाग : १

गण्डकी गाउँपालिका

गण्डकी खानेपानी बोर्ड स्थापना र ब्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७८

प्रस्तावना : सर्वसाधारण जनताको स्वस्थ्य र सुविधा कायम राख्न गण्डकी गाउँपालिकाका विभिन्न क्षेत्रमा नियमित रूपले स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराउन र खानेपानीको समुचित व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकाले, स्थानीय सरकार संचलान ऐन को दफा १०२ को अधिकार प्रयोग गरी गण्डकी गाउँ सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

१.१ यस ऐनको नाम “ गण्डकी खानेपानी बोर्ड स्थापना र ब्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७८

” रहेको छ ।

१.२ यो ऐन गण्डकी गाउँपालिकाले राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकिएको मिति देखी प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा:

२.१. विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,—

२.१.१ बोर्ड भन्नाले दफा ३ बमोजिम स्थापना भएको गण्डकी खानेपानी बोर्ड सम्भन्नुपर्दछ ।

२.१.२ समिति भन्नाले दफा ८ बमोजिम गठित सञ्चालक समिति सम्भन्नु पर्दछ ।

२.१.३ सेवा प्रणाली भन्नाले खानेपानी सेवा उपलब्ध गराउनको लागि निर्माण गरिएको जलाशय, त्यस्तो जलाशयमा जडान भएको पानी प्रशोधन वा शुद्धिकरण प्लाण्ट, पानी आपूर्ति गर्न जडान भएको पाइप वा फोहोर पानी शुद्धिकरण गर्ने प्लाण्ट, ढल निकासको व्यवस्था गर्नको लागि निर्माण गरिएको ढल निकास प्रणाली, उपकरण वा यस्तै प्रकृतिका अन्य संरचना सम्भन्नु पर्दछ र सो शब्दले खानेपानी सेवा वा ढल निकास सेवासँग आवद्ध भएको घर वा जग्गा समेतलाई जनाउँछ ।

२.१.४ तोकिएको वा तोकिए बमोजिम भन्नाले यो ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा विनियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्भन्नु पर्दछ ।

३. बोर्डको स्थापना:

३.१ गण्डकी गाउँपालिका गाउँकार्यपालिको कार्यलयले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकिएको क्षेत्रमा नियमित रूपले स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराउन तथा ढल निकास

प्रणालीको समुचित व्यवस्था गर्नको लागि गण्डकी खानेपानी बोर्डको स्थापना गरेको छ ।

३.२ बोर्डको कार्यालय गाउँपालिका कार्यालय रहेकै स्थानमा रहने छ ।

३.३ बोर्डको अन्य कार्यालयहरु आवश्यकता अनुसार गण्डकी गाउँपालिका भित्र कुनै पनि स्थानमा रहन सक्नेछ ।

४. बोर्ड संगठित संस्था हुने:

४.१ बोर्ड अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला एक स्वशासित र संगठित संस्था हुनेछ ।

४.२ बोर्डको आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ ।

४.३ बोर्डले व्यक्ति सरह चल अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न बेचबिखन गर्न वा अन्य किसिमले बन्दोबस्त गर्नसक्नेछ ।

४.४ बोर्डले व्यक्ति सरह आफ्नो नासिल उजुर गर्न र सो उपर पनि सोही नामबाट नासिल उजुर लाग्न सक्नेछ ।

५. बोर्डको काम कर्तव्य र अधिकार:

५.१ बोर्डको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

५.१.१ खानेपानी तथा ढल निकास सम्बन्धी योजना तर्जुमा गर्ने र योजना कार्यान्वयन गर्ने गराउने,

५.१.२ खानेपानीको स्रोत तथा वितरण र ढल निकास सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान तथा सर्वेक्षण गर्ने,

५.१.३ खानेपानीको स्रोतदेखि वितरण स्थल सम्मको बाटो निर्धारण गर्ने र सोको रेखाङ्कन गर्ने,

५.१.४ खानेपानी तथा ढल निकास सम्बन्धी कामको लागि आवश्यक निर्माण कार्य गर्ने गराउने,

५.१.५ खानेपानी तथा ढल निकास सम्बन्धमा केन्द्र सरकार, प्रदेश सरकार वा अन्तराष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय संस्थाहरूसँग भएका सम्झौता बमोजिम सम्पन्न गर्नुपर्ने कार्यहरु गर्ने,

- ५.१.६ गण्डकीगाउँपालिकाले तोकिएका खानेपानी तथा ढल निकास सम्बन्धी विकास परियोजना सञ्चालन गर्ने,
- ५.१.७ महसुल तथा शुल्क आदि लिई खानेपानी वा ढल निकासको सुबिधा उपलब्ध गराई सेवा प्रदान गर्ने,
- ५.१.८ खानेपानीको उपयोग तथा ढल निकासको प्रयोग सम्बन्धमा आवश्यक शर्तहरू तोक्ने,
- ५.१.९ खानेपानीको दुरुपयोग हुन नदिने,
- ५.१.१० खानेपानीको प्रदुषण नियन्त्रण गर्ने,
- ५.१.११ खानेपानी तथा ढल निकासको पाइप लाईनहरूको आवश्यक मर्मत तथा संम्भार गर्ने गराउने,
- ५.१.१२ कुनै कारणले धारामा पानी नआएको सूचना बोर्डलाई प्राप्त भएमा आवश्यक मर्मत गरी यथाशीघ्र सेवा उपलब्ध गराउने,
- ५.१.१३ बोर्डले आफ्नो सञ्चालन खर्च आफै उठाउने,
- ५.१.१४ बोर्डको उद्देश्य पूर्तिको लागि आवश्यक अन्य कार्यहरू गर्ने गराउने ।

६. सञ्चालक समितिको गठन:

६.१ बोर्डको काम कारवाही सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापनको लागि देहायका सदस्यहरू भएको सञ्चालक समिति गठन गरिएको छ :-

६.१.१ गाउँपालिका अध्यक्ष - अध्यक्ष

६.१.२ प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत- सदस्य

६.१.३ प्रविधिक शाखा प्रमुख- सदस्य

६.१.४ खानेपानी उपभोक्ता समितिका प्रतिनिधिहरू मध्येबाट
गाउँपालिका अध्यक्षले तोकेका ३ जना - सदस्य

६.१.५ उपभोक्ताको हितको संरक्षणमा संलग्न उपभोक्ताहरूको संस्थाहरू
मध्येबाट गाउँपालिकामा सुचिकृत भएका संस्थाका दुईजना
महिला प्रतिनिधि - सदस्य

६.१.६ खानेपानी गुणस्तर सम्बन्धी विशेषज्ञहरू मध्येबाट गाउँपालिका अध्यक्षले तोकेको एकजना - सदस्य

६.१.७ खानेपानीको व्यवस्थापन सम्बन्धमा अनुभव प्राप्त व्यक्तिहरू मध्येबाट गाउँपालिका अध्यक्षले तोकेको वा नियुक्ति गरेको व्यक्ति - सदस्य सचिव

६.२ गाउँपालिकाले आवश्यक देखेमा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी सञ्चालक समितिका सदस्यहरूमा आवश्यक थपघट वा हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

६.४ समितिले आवश्यक देखेमा कुनै विदेशी वा स्वदेशी विशेषज्ञ वा सल्लाहकारलाई सञ्चालक समितिको बैठकमा पर्यवेक्षकको रूपमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

६.५ बोर्डको संचालक समितिमा नियुक्त भएका सदस्यहरूको पदावधि नियुक्त भएको मितिबाट तीन वर्ष रहने छ । बोर्डले आवश्यकता देखेमा यस अधि नियुक्त भएका सदस्यहरूलाई पुनः एक कार्यकालका लागि नियुक्त गर्न सक्नेछ ।

७. समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि:

७.१ समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

७.२ समितिको कूल सदस्य सङ्ख्याको पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा समितिको बैठकको लागि गणपूरक सङ्ख्या पुगेको मानिनेछ ।

७.३ समितिको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा सदस्यहरूले आफू मध्येबाट छानेको सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।

७.४ समितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णयात्मक मत दिन सक्नेछ ।

७.५ समितिको निर्णय समितिको सदस्य-सचिवले प्रमाणित गर्नेछ ।

७.६ समितिको बैठकसम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गर्नेछ ।

८.क. कामकारबाही अमान्य नहुने :

सञ्चालक समितिको कुनै सदस्यको पद रिक्त रहेको कारणले मात्र सञ्चालक समितिको कुनै कारवाही अमान्य हुने छैन ।

९. उपसमिति गठन गर्न सक्ने:

९.१ समितिले आफ्नो काम कारवाही सुचारुरूपले सञ्चालन गर्नको लागि आवश्यकता अनुसार विभिन्न उपसमितिहरू गठन गर्न सक्नेछ ।

१०. कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्था:

१०.१ बोर्डले आवश्यकता अनुसार कर्मचारीहरू नियुक्त गर्न सक्नेछ ।

१०.२ बोर्डको कर्मचारीहरूको पारिश्रमिक, सेवाको शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था गाउँकार्यपालिकाले तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१०.३ बोर्डको दैनिक प्रशासनिक कामकाज सदस्य सचिवले गर्ने छ ।

११. समितिका सदस्य र बोर्डको कर्मचारी उपर प्रतिबन्ध:

समितिको सदस्य, बोर्डका कर्मचारी र सल्लाहकारले बोर्डसँगको ठेक्का पट्टामा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपले हिस्सेदार हुन पाउने छैनन् ।

१२. बोर्डको कोष:

१२.१ बोर्डको एउटा छुट्टै कोष हुनेछ । सो कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन् :-

१२.१.१ गाउँपालिकाबाट प्राप्त रकम,

१२.१.२ अन्तर्राष्ट्रिय वा विदेशी संघ संस्थाबाट प्राप्त रकम,

१२.१.३ बोर्डको चल अचल सम्पत्तिबाट आर्जन हुने रकम,

१२.१.४ खानेपानी वा ढल निकासको सुविधा पुऱ्याए बापत प्राप्त महसुल तथा सेवा शुल्क र अतिरिक्त शुल्क तथा जरिवानाको रकम,

१२.१.५ बोर्डलाई अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

१२.२ बोर्डको सबै रकम बोर्डको नाममा स्थानीय तहले कारोबार गरेको कुनै पनि बैंकमा खाता खोली जम्मा गर्न सक्नेछ ।

१२.३ बोर्डको तर्फबाट व्यहोर्नु पर्ने सम्पूर्ण खर्च उपदफा १३.१ बमोजिमको कोषबाट व्यहोरिनेछ ।

१२.४ बोर्डको खाता सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१३. बोर्डको लेखा र लेखापरीक्षण:

१३.१ बोर्डको लेखा गाउँकार्यपालिकाको स्वीकृति लिई समितिले निर्धारण गरेको ढाँचा र तरिका बमोजिम राखिनेछ ।

१३.२ बोर्डको लेखा परीक्षण गाउँपालिकाको आन्तरिक लेखा परीक्षक इकाई बाट हुनेछ ।

१३.३ गाउँकार्यपालिकाले चाहेमा संस्थाको हिसाब किताब सम्बन्धी कागजातहरू र नगदी जिन्सी समेत जुनसुकै बखत जाँचन वा जाँचन लगाउन सक्नेछ ।

१४. जग्गा प्राप्त गर्ने:

१४.१ बोर्डलाई देहायको प्रयोजनको लागि गाउँकार्यपालिकाले प्रचलित कानून बमोजिम आवश्यक जग्गा प्राप्त गरी दिन सक्नेछ :-

१४.१.१ जल भण्डार (रिजरभ्वायर) निर्माण गर्न,

१४.१.२ खानेपानी तथा ढल निकास सम्बन्धी कुनै संरचनाको निर्माण गर्न,

१४.१.३ बोर्डको उद्देश्य पूर्तिका लागि आवश्यक अन्य काम गर्न ।

१५. सार्वजनिक वा निजी घर जग्गाबाट पाइप लाइन लैजान सक्ने:

१५.१ खानेपानी तथा ढल निकास सम्बन्धी योजना कार्यान्वयन गर्दा सार्वजनिक वा कसैको निजी घर जग्गाबाट खानेपानी वा ढल निकासको पाइप लाइन बिछ्याई एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा लैजान आवश्यक भएमा बोर्डले सोही योजना अनुसार पाइप लाइन बिछ्याउन सक्नेछ ।

१५.२ बोर्डले उपदफा १५.१ बमोजिम खानेपानी वा ढल निकासको पाइप लाइन बिछ्याउँदा सार्वजनिक वा कसैको निजी घर जग्गामा सकेसम्म कम नोक्सान हुने गरी पाइप लाइन बिछ्याउनु पर्नेछ ।

१५.३ बोर्डले उपदफा १५.१ बमोजिम खानेपानी वा ढल निकासको पाइप लाइन बिछ्याउँदा हुन गएको नोक्सानी वापत घर जग्गा धनीलाई मालपोत कार्यालयको प्रचलित भाउ अनुसार क्षतिपूर्ति दिनु पर्नेछ वा नोक्सान हुन गएको घर जग्गाको मर्मत गरी यथास्थितिमा ल्याई दिनु पर्नेछ ।

१६. काम कारवाही गर्न मनाही:

१६.१ कसैले पनि देहायमा लेखिएको कुनै काम कारवाही गर्न वा गर्न लगाउन हुँदैन:-

१६.१.१ खानेपानीको मुहान, जलभण्डार (रिजरभ्वायर) वा खानेपानी तथा ढल निकास सम्बन्धी अन्य कुनै संरचना विगार्न, तोडफोड गर्न वा त्यसमा कुनै किसिमले क्षति पुऱ्याउन,

१६.१.२ खानेपानी प्रदूषण गर्न,

१६.१.३ बोर्डको अनुमति नलिई खानेपानीको पाइप लाइनबाट धारा जडान गर्न,

१६.१.४ बोर्डलाई सूचना नदिई खानेपानीको मिटर भिकी पानी उपभोग गर्न,

१६.१.५ खानेपानीको पाइप लाइनबाट कुनै यन्त्र जडान गरी पानी तान्न,

१६.१.६ खानेपानीको मिटर तोडफोड गर्न वा विगार्न,

१६.१.७ बोर्डको स्वीकृति नलिई बोर्डको ढल लाइनमा ढलको निकास जोड्न वा ढल थुनिने गरी कुनै ठोस पदार्थ ढलमा फ्याँक्न वा राख्न,

१६.१.८ बोर्डद्वारा व्यवस्थित खानेपानी वा ढलको पाइप लाइन चोर्न, विगार्न, नास्न वा त्यसमा क्षति पुऱ्याउन,

१६.१.९ ढल निकास वा मंगललाई भत्काउन, विगार्न वा त्यसमा कुनै किसिमले क्षति पुऱ्याउन,

१६.१.१० खानेपानी तथा ढल निकास सम्बन्धी बोर्डले गर्ने काम कारवाहीमा बाधा विरोध गर्न ।

१६.१.११ पानी वितरण गर्न वा ढल निकासको लागि बिछ्याइएको पाइप लाइनमा क्षति पुग्ने गरी कुनै निर्माण कार्य गर्न ।

१७. सजाय:

- १७.१ उपदफा १६.१.१ विपरीत काम कारबाही गर्ने गराउनेलाई बिगो असुल गरी पच्चिस हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना वा पाँच वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।
- १७.२ देहायको काम कारबाही गर्ने गराउनेलाई बोर्डले वा बोर्डले तोकेको दफा १० बमोजिमको कुनै उपसमितिले देहाय बमोजिम जरिवाना गर्न सक्नेछ :-
- १७.२.१ उपदफा १६.१.२ विपरीत काम कारबाही गर्ने गराउनेलाई पच्चिस हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना,
- १७.२.२ उपदफा १६.१.३ विपरीत काम, कारबाही गर्ने गराउनेलाई बिस हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना,
- १७.२.३ उपदफा १६.१.५ वा १६.१.६ विपरीत काम कारबाही गर्ने गराउनेलाई दश हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना,
- १७.२.४ उपदफा १६.१.७ विपरीत काम कारबाही गर्ने गराउनेलाई पाँच हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना,
- १७.२.५ उपदफा १६.१.८ वा १६.१.९ विपरीत काम कारबाही गर्ने गराउनेलाई त्यस्तो चोरिएको, बिग्राएको वा नाशिएको सामानको बिगो बमोजिम जरिवाना गरी थप पाँच हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना,
- १७.२.६ उपदफा १६.१.४ वा १६.१.१० विपरीत काम कारबाही गर्ने गराउनेलाई तीन हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना,
- १७.२.७ माथि लेखिएदेखि बाहेक कसैले यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको विनियम विपरीत हुने गरी कुनै काम कारबाही गर्ने गराउनेलाई कसूरको प्रकृति हेरी दश हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना लगाईने छ ।
- १७.३ उपदफा १६.१.११ विपरीतको कार्य गर्ने गराउनेलाई बोर्डले पाँच हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना गरी त्यस्तो निर्माण कार्य बोर्डले आफैँ भत्काउन वा सो बनाउने व्यक्तिलाई नै भत्काउन लगाउन सक्नेछ । बोर्डले नै भत्काउनु परेमा सो भत्काउदा लागेको खर्च बोर्डलेसम्बन्धित व्यक्तिसँग असूल उपर गर्नेछ ।

१८. पुनरावेदन:

उपदफा १७.२ बमोजिम दिएको सजायको आदेश उपर चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले त्यस्तो सजायको आदेश पाएको मितिले पैंतीस दिनभित्र सम्बन्धित पुनरावेदन अदालतमा पुनरावेदन दिन सक्नेछ, र पुनरावेदन अदालतको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

१९. सरकारी बाँकी सरह असूल उपर गर्ने:

यस ऐन बमोजिम लगाइएको महसुल, सेवा, शुल्क, अतिरिक्त शुल्क तथा दफा १८ बमोजिम बोर्ड वा उपसमितिले गरेको जरिवानाको रकम नबुझाउने व्यक्तिबाट बोर्डले त्यस्तो महसुल, सेवा, शुल्क, अतिरिक्त शुल्क तथा जरिवानाको रकम सरकारी बाँकी सरह असूल उपर गर्न सक्नेछ ।

२०. अधिकार प्रत्यायोजन:

२०.१ समितिले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा विनियम बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकार आवश्यकता अनुसार अध्यक्ष, समितिका कुनै सदस्य वा उपसमितिलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

२०.२ अध्यक्ष आफूलाई प्राप्त अधिकार आवश्यकता अनुसार बोर्डको कुनै अधिकृत कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

२१. गाउँ कार्यपालिकाले निर्देशन दिन सक्ने:

गाउँकार्यपालिकाले बोर्डलाई समय समयमा निर्देशन दिन सक्नेछ । त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु बोर्डको कर्तव्य हुनेछ ।

२२. गाउँ कार्यपालिकाको अधिकार:

२२.१ बेर्डले यस ऐन विपरीत कुनै काम गरेमा वा गर्न लागेमा गाउँ कार्यपालिकाले त्यस्तो काम रोक्ने आदेश दिन सक्नेछ ।

२२.२ बोर्डले गर्नुपर्ने काम पूरा गरिसकेको छ वा बोर्डले आफूले गर्नु पर्ने काम, कर्तव्य वा आदेश वा निर्देशनको पालना गरेको छैन वा बोर्ड कायम राख्न आवश्यक छैन भन्ने गाउँकार्यपालिकाले ठहर्‍याएमा बोर्डलाई जुनसुकै बखत विघटन गर्न सक्नेछ ।

२२.३ उपदफा २२.२ बमोजिम बोर्ड विघटन भएमा सो बोर्डको हक तथा दायित्व गाउँकार्यपालिकामा सर्नेछ ।

२३. गाउँ कार्यपालिका सँग सम्पर्क:

बोर्डले गाउँ कार्यपालिका सँग सम्पर्क राख्दा पुर्वाधार विकाश तथा भवन नियमन शाखा मार्फत् राख्नु पर्नेछ ।

२४. नियम बनाउने अधिकार:

यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वित गर्न गाउँकार्यपालिकाले आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।

२५. विनियम बनाउने अधिकार:

बोर्डले यो ऐनको अधीनमा रही आफ्नो आन्तरिक काम कारबाही सुव्यवस्थित गर्नको लागि गाउँकार्यपालिकाको स्वीकृति लिई आवश्यक विनियमहरू बनाउन सक्नेछ ।

२६. विघटन:

२६.१ गाउँपालिकाले बोर्डको आवश्यकता महशुस नगरेमा वा बोडाले तोकिएको काम सम्मन्न गरी थप कामको आवश्यकता नभएमा गाउँपालिकाको निर्णयमा बोर्ड विघटन हुन सक्नेछ ।

२६.२ उपदफा २६.१ बमोजिम खानेपानी बोर्ड विघटन भएपछि सो बोर्डले गरिआएको काम कारबाही र हक तथा दायित्व स्वतः गाउँपालिकामा सर्नेछ ।

आज्ञाले,

पुरण गुरुङ

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत